

UTBILDNING FÖR ÖKAD KUNSKAP

Delredovisning 2 av uppdrag om utbildning till
lärosäten om mäns våld mot kvinnor och våld i nära
relationer

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, mars 2020

Rapport 2020:4

Dnr: 2019/312 3.4-2

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Katarina Björkgren

Telefon 070-784 74 77

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING.....	4
1. BAKGRUND.....	7
2. UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE	11
2.1. Institutionen för socialt arbete – Göteborgs universitet.....	12
2.2. Nationellt centrum för kvinnofrid – Uppsala universitet.....	17
2.3. Ersta Sköndal Bräcke Högskola.....	19
2.4. Barnafrid – Linköpings universitet.....	20
2.5. Inhämtade synpunkter från andra myndigheter.....	20
2.6. Internationell utblick.....	21
3. REFLEKTIONER OCH SLUTSATSER.....	22
3.1. Det nya examensmålet om att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.....	22
3.1.1. Göteborgs universitets rapport om lärosätenas behov	22
3.1.2. Kunskapsstöd.....	23
3.1.3. Spridning av examensmålet internationellt.....	24
3.2. Slutsatser.....	25
4. BILAGA	29

SAMMANFATTNING

Den 1 juli 2018 infördes ett nytt examensmål¹ i högskoleförordningen om att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för sju utbildningar på grundnivå. Dessa är fysioterapeutexamen, juristexamen, läkarexamen, psykologexamen, socionomexamen, sjuksköterskeexamen och tandläkarexamen. Från och med 1 januari 2019 infördes även examensmålet för tandhygienistexamen. Med anledning av detta gav regeringen Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till lärosäten i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.²

Kunskapsstödet och utbildningsinsatserna ska främst erbjudas universitets- och högskolelärare samt annan personal med utbildningsansvar, och ska i enlighet med det jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra inkludera frågor om hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap, könsstympning av flickor och kvinnor, våld mot barn samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål och HBTQ-personers utsatthet för våld i nära relationer. I genomförandet av uppdraget bör utgångspunkterna för den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor beaktas.

Jämställdhetsmyndigheten har inom ramen för uppdraget samverkat med fyra universitet och högskolor. Dessa är Göteborgs universitet, Uppsala universitet där Nationell centrum för kvinnofrid är placerat, Ersta Sköndal, Bräcke högskola samt Linköpings universitet där Barnafrid är placerat.

Uppdraget förlängdes med ett år i Jämställdhetsmyndighetens regleringsbrev³ för 2020 och ska slutrapporteras 15 april 2021.

Institutionen för socialt arbete vid Göteborgs universitet har på uppdrag av Jämställdhetsmyndigheten genomfört en studie med fokus på lärosätenas

---

¹ Högskoleförordningen (1993:100), Bil Examensordning.

² Uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (S2018/01831/JÄM).

³ Regleringsbrev för budgetår 2020 avseende Jämställdhetsmyndigheten (A2019/02321/JÄM A2019/02286/SV (delvis))

behov av stöd vid införandet av det nya examensmålet. Studien kommer att slutrapporteras till Jämställdhetsmyndigheten i mars 2020.

Rapporten⁴ beskriver ett generellt behov av kunskapsutveckling och utbildning hos utbildningsansvariga och lärare vad gäller hela området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, inklusive olika våldsformer. Därutöver beskrivs i rapporten behov av fördjupad kunskap om professionsfärdigheter i relation till det nya examensmålet. Därutöver framkommer att målgruppen behöver kunskap och färdighet i program – kursutveckling och design i relation till examensmålet samt kunskap om att undervisa och examinera inom examensmålet.

Rapporten från GU innehåller några rekommendationer som utgår från lärosätenas egna resurser i form av kunskap och forskning inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Den högskolepedagogiska kompetensen som finns på lärosätena är en annan sådan resurs.

Rekommendationerna handlar om att dessa resurser behöver involveras i arbetet för att skapa långsiktighet och hållbarhet i implementeringsarbetet av examensmålet. En ytterligare rekommendation är att ett tvärprofessionellt nätverk initieras för berörda utbildningsanordnare. Syftet med ett sådant nätverk skulle vara att stärka den gemensamma kunskapsutvecklingen inom examensmålet.

Jämställdhetsmyndigheten har under uppdragstiden arbetat för att ett relevant kursutbud ska utvecklas som stöd i arbetet med att implementera examensmålet.

Som ett led i detta arbete har Jämställdhetsmyndigheten uppdragit åt Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet, Ersta Sköndal Bräcke högskola och Barnafrid vid Linköpings universitet att utveckla och erbjuda högskolepedagogiska kurser inom det nya examensmålet om att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Därutöver har Barnafrid med stöd från Jämställdhetsmyndigheten tagit fram en webbutbildning om våld mot barn. Arbetet med att erbjuda dessa kurser har påbörjats under 2019 och fortgår under 2020.

---

⁴ Carlsson, Ninni (2020, kommande) Lärosätenas utbildningsbehov i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Slutrapport. Institutionen för Socialt arbete, Göteborgs universitet

Det nya examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer berör 27 lärosäten med sammanlagt 84 program över hela landet. Det började gälla den 1 juli 2018, detta betyder att de studenter som påbörjade sin utbildning hösten 2018 som tidigast tar sin examen mellan 2020 och 2024 beroende på vilket program de går. Det kunskapsstöd som nu håller på att utvecklas behöver utformas så att de når så många som möjligt inom en rimlig tid. Jämställdhetsmyndigheten ser det som helt avgörande att detta stöd ges nationellt och att flera utbildningsanordnare är involverade.

1. BAKGRUND

Mäns våld mot kvinnor som ett eget kompetensområde har länge diskuterats i Sverige. I propositionen *Kvinnofrid*⁵ från 1997 föreslogs att examensordningen skulle kompletteras för flera yrkesexamina. I regeringens jämställdhetskrivelse 2016⁶ aviserades att detta ska genomföras.

Syftet med förslaget i Kvinnofridspropositionen var bland annat att studenter som i sitt kommande yrkesliv kunde möta våldsutsatta kvinnor ska få kunskap om mäns våld mot kvinnor. Även fortbildning av professionella togs upp i propositionen. I *Slag i luften – En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*,⁷ vars syfte var att utvärdera de uppdrag som getts i Kvinnofridspropositionen, diskuterades dock inte frågan om mäns våld mot kvinnor som ett kompetensområde inom högre utbildningar närmare.

Flera granskningar har därefter gjorts i Sverige mellan åren 2004 - 2015 om hur mäns våld mot kvinnor beaktas i högre utbildning. Högskoleverket,⁸ Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK)⁹ samt Universitetskanslersämbetet (UKÄ)¹⁰ har alla gjort olika granskningar som visar att utbildning inom området mäns våld mot kvinnor skett i varierande omfattning och med olika innehåll. Granskningarna har vidare visat att det sällan har handlat om obligatoriska kurser och att undervisningen inte i någon större utsträckning examinerats.

År 2011 antogs *Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet*,¹¹ även kallad Istanbulkonventionen. Sverige ratificerade den 2014 och den trädde i kraft samma år.

---

⁵ Kvinnofrid (prop1997/98:55)

⁶ Skr. 2016/17:10. *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*

⁷ Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt (SOU 2004:121)

⁸ Högskoleverket (2004). *Genusperspektiv och mäns våld mot kvinnor*.

⁹ NCK (2009). *Delrapport. Kartläggning av fristående universitets- och högskolekurser i ämnet mäns våld mot kvinnor*.

NCK (2010:3). *Delrapport 2. Nationell kartläggning om hur mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer beaktas i grundutbildningar vid universitet och högskolor*.

NCK (2012:1). *Nationell kartläggning om hur mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer beaktas i myndigheters fortbildning. Delrapport 3*.

¹⁰ UKÄ (2015:25) *Hur mänskliga rättigheter, mäns våld mot kvinnor och våld mot barn beaktas i högre utbildning*.

¹¹ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld i hemmet
Utrikesdepartementet, Istanbul 11 maj 2011

Istanbulkonventionen är det första juridiskt bindande regionala instrumentet om våld mot kvinnor i Europa. Konventionen konstaterar att våld mot kvinnor är könsrelaterat på strukturell nivå. Våld mot kvinnor är en av de avgörande orsakerna till att kvinnor är underordnade män.

Den 1 januari 2017 trädde regeringens tioåriga *nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor*¹² i kraft. Strategin är en del i Sveriges arbete med att leva upp till sina åtaganden i Istanbulkonventionen. I stort överensstämmer strategin med Istanbulkonventionens tillämpningsområden.

Den nationella strategin har fyra politiska målsättningar:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld,
- Förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn,
- Effektivare brottsbekämpning och
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

Strategins tillämpningsområden är alla former av fysiskt, psykiskt och sexuellt våld samt hot om våld som riktas mot kvinnor och flickor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål liksom kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, medier och pornografi i syfte att reproducera föreställningar om kvinnors underordning. Gällande våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för sexuella ändamål syftar insatser inom strategin även till att motverka HBTQ-personers utsatthet för våld, tillika män och pojkars utsatthet för våld respektive kvinnors och flickors utövande av våld. Strategin ska utgå från barnets rättigheter och principen om barnets bästa. Detta innebär att i allt arbete mot mäns våld mot kvinnor ska en förståelse för barns utsatthet ingå.

---

¹² Skr. 2016/17:10. *Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid*. Kap 5 En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor

Detta ansvar förtydligades ytterligare då barnkonventionen blev lag i Sverige 1 januari 2020. Några artiklar är särskilt viktiga att nämna i detta sammanhang, artikel 3 om barnets bästa, artikel 6, som handlar om att barn har rätt till liv och utveckling, artikel 11 som innefattar att ingen får föra bort ett barn mot barnets eller en förälders vilja eller hålla kvar ett barn utomlands mot barnets eller en förälders vilja, artikel 19 som innebär att barn ska skyddas mot föräldrars eller närståendes fysiska, psykiska eller sexuella våld, artikel 34 som säger att barn ska skyddas mot alla former av sexuella utnyttjanden och övergrepp, inklusive prostitution samt artikel 35 och 36, som innebär att ingen får föra bort eller sälja ett barn då ett barn ska skyddas mot alla former av utnyttjanden och övergrepp.¹³

Sveriges åtaganden i genomförandet av Agenda 2030 för hållbar utveckling förstärker arbetet med den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Detta är särskilt tydlig i mål 5 – Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt och mål 16 – Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer. Inom mål 5 aktualiseras delmål 5.1 om att utrota diskriminering av kvinnor och flickor, delmål 5.2 om att avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering samt delmål 5.3 om att avskaffa tvångsäktenskap och könsstympning. Inom mål 16 aktualiseras vidare främst delmål 16.2 om att skydda barn mot övergrepp, utnyttjande, människohandel och alla former av våld eller tortyr mot barn.¹⁴

I Istanbulkonventionens artikel 14 och 15 lyfts att parterna ska, när det är lämpligt, vidta åtgärder för att utbildningsmaterial om att bland annat könsrelaterat våld mot kvinnor ska ingå i formella läroplaner på alla utbildningsnivåer. Parterna ska anordna eller förstärka lämplig utbildning för yrkesgrupper som kommer i kontakt med brottsoffer eller förövare av alla våldshandlingar som faller inom ramen för konventionen. I den nationella strategins åtgärdsprogram för den första perioden i strategin, 2017–2020, beskrivs att en ändring av examensbeskrivningarna i högskoleförordningens examensordning ska göras för yrkesexamina där det bedöms mest angeläget.

---

¹³ Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

¹⁴ Regeringskansliet 2018. *Handlingsplan Agenda 2030*. 2018–2020.

Den 1 januari 2018 inrättades Jämställdhetsmyndigheten.

Jämställdhetsmyndigheten är förvaltningsmyndighet för frågor som rör jämställdhetspolitiken. Ett av myndighetens ansvarsområden är att på nationell nivå ge stöd till genomförande av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Myndigheten ska även inom sitt ansvarsområde samla och sprida kunskap baserad på forskning och beprövad erfarenhet och verka för en kunskapsbaserad praktik.

2. UPPDRAGETS GENOMFÖRANDE

Med anledning av det nya examensmålet om ”att visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer” som infördes 1 juli 2018 fick Jämställdhetsmyndigheten i mars 2018 i uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Uppdraget gavs för två år och skulle enligt den ursprungliga skrivningen¹⁵ slutredovisas den 31 mars 2020. I Jämställdhetsmyndighetens regleringsbrev¹⁶ för budgetår 2020 förlängdes dock uppdraget med ett år och ska därmed slutredovisas den 15 april 2021. Uppdraget fortgår därför under 2020.

Jämställdhetsmyndigheten har ansvar för att på nationell nivå ge stöd till genomförande av den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.¹⁷ Strategin tar sin utgångspunkt i att arbetet mot våld ska vara väl samordnat mellan berörda aktörer på samtliga nivåer för att nå framgång. Genom strategin vill regeringen lägga grunden till ett mer målinriktat och samordnat arbete mot mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten menar att detta även gäller utbildningsinsatser inom ramen för detta uppdrag. Dessa behöver hållas samman, men kan utifrån ett tvärsektorielt perspektiv erbjudas av flera olika universitet eller högskolor beroende på var den fördjupade kunskapen eller forskningen inom området finns. Eftersom det nya examensmålet berör 27 lärosäten och 84 program över hela landet ser Jämställdhetsmyndigheten det som helt avgörande att stöd ges nationellt och att flera utbildningsanordnare är involverade. Under uppdragstidens två år har Jämställdhetsmyndigheten involverat fyra universitet och högskolor där fördjupad kunskap om mäns våld mot kvinnor och barns utsatthet finns.

---

¹⁵ Uppdrag att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (S2018/01831/JÄM (delvis))

¹⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Jämställdhetsmyndigheten (A2019/02321/JÄM, A2019/02286/SV (delvis))

¹⁷ Makt, mål och myndighet – en feministisk politik för en jämställd framtid, Regeringens skrivelse 2016/17:10

2.1. INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE – GÖTEBORGS UNIVERSITET

Universitet och högskolor är autonoma myndigheter och avgör självständigt hur de ska leva upp till nya examensmål. Med anledning av detta beslöt Jämställdhetsmyndigheten att undersöka samtliga lärosätens behov av stöd. Jämställdhetsmyndigheten inledde ett samarbete med Göteborgs universitet. Vid institutionen för socialt arbete bedrivs både undervisning och forskning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer sedan länge. Den forskare som ansvarat för studien har både könsrelaterat våld och högskolepedagogik som forskningsområde vilket Jämställdhetsmyndigheten bedömt som gynnsamt för studien. Studien, som innehåller två delar, genomfördes mellan november 2018 och februari 2020.

Studien omfattas av följande frågeställningar:

- Vad gör institutionerna i nuläget för att utbilda studenter på detta område och var befinner de sig i processen med att integrera examensmålet i sina professionsutbildningar?
- Vilka pedagogiska och andra utmaningar ser institutionerna i detta arbete?
- Hur bedömer institutionerna själva, deras lärare och annan personal med utbildningsansvar, det egna behovet av kunskapsutveckling på området och vad önskar de att Jämställdhetsmyndigheten bistår med?

Den första delen, som bestod av en enkät ställd till alla utbildningsanordnare som berörs av det nya examensmålet delrapporterades till Jämställdhetsmyndigheten i juli 2019.¹⁸ Den andra delen består av en intervjustudie med utbildningsansvariga vid några av lärosätena, alla program finns representerade i studien. Slutrapporten överlämnas till Jämställdhetsmyndigheten i mars 2020.

Studien som delrapporterades i juli 2019 har varit vägledande för de hittills gjorda satsningarna inom uppdraget. I enkätstudien ställdes frågan om vilka våldsformer som nu ingår i undervisningen. Sammanställningen av svaren visade att de våldsformer som vanligtvis räknas inom ramen för våld i nära relationer såsom våld i heterosexuella relationer, barns utsatthet för våld i familjen, särskilt utsatta livsvillkor samt våld i HBTQ-personers nära relationer redan nu ingår i relativt hög utsträckning i undervisningen medan våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck hade mindre utrymme.

---

¹⁸ Carlsson Ninni; Lärosätenas utbildningsbehov i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer – Delrapport juli 2019, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Sexuellt våld utanför nära relationer, både vad gäller vuxna och barn, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt kommersialisering och exploatering av kvinnor i reklam, medier och pornografi utbildades det om i minst utsträckning.

Lärosätenas undervisning om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer 2019¹⁹

Våldsformer	n	Har Undervisning
Barns utsatthet för våld i familjen (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	51	74 %
Våld i heterosexuella personers nära relationer (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	50	72%
Barn som bevittnar/lever med våld i nära relationer	46	67%
Särskilt utsatta livsvillkor utifrån ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning	42	61%
Våld i HBTQ-personers nära relationer (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	34	49%
Våld i ungas nära relationer (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	33	48%
Hedersrelaterat våld och förtryck, könsstymning av flickor och kvinnor, tvångs- och barnäktenskap	30	43%
Sexuella övergrepp utanför nära relationer	26	38%
Sexuella övergrepp mot barn utanför nära relationer	25	36%
Sexuella trakasserier på arbetsplatser och/eller studiemiljöer	20	29%
Prostitution och människohandel för sexuella ändamål	14	20%
Kommersialisering och exploatering av kvinnor i reklam, medier och pornografi	9	13%

¹⁹ Carlsson Ninni; Lärosätenas utbildningsbehov i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer – Delrapport juli 2019, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

Resultatet visar vidare att en majoritet av lärarkollegiet och personal med övergripande utbildningsansvar har ett utbildningsbehov. Behovet av fördjupad kunskap var som störst inom de våldsformer som redan till stor eller viss del ingår i undervisningen med våld i HBTQ-personers nära relationer som högst prioriterat, därefter hedersrelaterat våld och förtryck, våld i ungas nära relationer samt barns utsatthet för våld i familjen och lägst för de våldsformer som inte idag ingår i någon högre utsträckning som sexuellt våld utanför relation. I denna grupp ingick sexuella trakasserier, sexuella övergrepp utanför relation, både vuxna och barn, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt kommersialisering och exploatering av kvinnor i reklam, medier och pornografi.

Värt att uppmärksamma är att endast cirka en fjärdedel av de svarande ansåg sig behöva utbildning om sexuellt våld mot barn eller vuxna utanför relation.

Lärosätenas utbildningsbehov om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer 2019²⁰

Våldsformer	Utbildningsbehov lärarkollegiet	Utbildningsbehov personal med övergripande utbildningsansvar
Våld i HBTQ-personers nära relationer (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	45%	41%
Hedersrelaterat våld och förtryck, könsstympning av flickor och kvinnor, tvångs- och barnäktenskap	43%	38%
Särskilt utsatta livsvillkor utifrån ålder, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning	43%	42%
Våld i ungas nära relationer (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	41%	32%
Barns utsatthet för våld i familjen (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	39%	29%
Våld i heterosexuella personers nära relationer (fysiskt, psykiskt, sexuellt)	38%	41%
Barn som bevittnar/lever med våld i nära relationer	33%	30%
Sexuella trakasserier på arbetsplatser och/eller studiemiljöer	30%	26%
Sexuella övergrepp utanför nära relationer	26%	23%
Sexuella övergrepp mot barn utanför nära relationer	25%	25%
Prostitution och människohandel för sexuella ändamål	25%	17%
Kommersialisering och exploatering av kvinnor i reklam, medier och pornografi	20%	19%

²⁰ Carlsson Ninni; Lärosätenas utbildningsbehov i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer – Delrapport juli 2019, Institutionen för socialt arbete, Göteborgs universitet.

När det gällde processerna med att integrera examensmålet visade det sig att utbildningsanordnarna kommit olika långt men att en övervägande del hade infört examensmålet i sina utbildningsplaner, lite mer än hälften i kursplaners lärandemål samt att övervägande delen redan undervisade inom någon del av området mäns våld mot kvinnor.

Sammantaget visade intervjustudien²¹ att det fanns ett generellt behov av utbildning i syfte att utveckla områden som anges nedan.

- Kunskap om bakgrund, syfte, innehåll och riktlinjer för examensmålet
- Kunskap om de i examensmålet ingående våldsformerna
- Kunskaper om professionsfärdigheter i att upptäcka våld och handla till skydd och stöd för utsatta
- Fördjupad kunskap och färdighet i program - kursutveckling och design i relation till examensmålet
- Fördjupad kunskap om att undervisa och examinera inom examensmålet

Därutöver visade studien att det fanns ett behov av ett digitalt kunskapsstöd som omfattade olika material och andra resurser som behövdes för att bättre kunna bedriva utbildning för studenter inom området. Exempelvis önskades webbaserade utbildningar, kunskapsbank med kurslitteratur och en högskolepedagogisk bank med exempel på hur examensmålet kan brytas ner till olika explicita lärandemål och utvecklas i undervisning och examination.

Ett viktigt resultat som rapporten lyfter är att processen att ta sig an det nya examensmålet i sig innebär en egen kunskapsutveckling inom både kurs- och programdesign och området mäns våld mot kvinnor. För att utbildningsanordnarna på sikt ska klara att utbilda studenter inom hela examensmålet behövs en kompetensutveckling för all involverad personal. Rapporten pekar också på nödvändigheten för lärarkollegierna att få denna kunskapsutveckling då de annars förväntas undervisa i ett examensmål de själva inte uppfyller. Vidare säger rapporten att det långa tidsperspektiv under vilken den första kullen studenter kommer att kunna uppfylla målet, 2020 - 2024, innebär att utbildningsanordnare succesivt kan arbeta med att utbilda sina lärarkollegier och studenter parallellt.

Rapporten utgår i sina slutsatser från hela det insamlade materialet. Rapporten ger några rekommendationer för det fortsatta arbetet.

---

²¹ Carlsson, Ninni (2020, kommande) Lärosätenas utbildningsbehov i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Slutrapport. Institutionen för Socialt arbete, Göteborgs universitet

Dels påtalas behovet av att erbjuda ledningsgrupper och lärare kunskapsstöd om examensmålet bakgrund, syfte, innehåll och riktlinjer med anledning av det som framkommit i studien om diskrepansen mellan lärosätenas uttryckta utbildningsbehov i relation till examensmålet omfattning.

Vidare påtalas behovet av program- och kursutveckling och design i relation till examensmålet och att detta bör ske i samverkan med de högskolepedagogiska centra som finns vid högskolor och universitet som berörs av examensmålet. Rapporten pekar därutöver ut behovet av att ett tvärprofessionellt nätverk initieras för berörda utbildningsanordnare. Syftet med ett sådant nätverk skulle vara att stärka den gemensamma kunskapsutvecklingen inom examensmålet.

Rapporten lyfter också lärosätenas förutsättningar för att utbilda inom examensmålet där lärosätena bland annat poängterat behovet av stärkt finansiering samt behovet av att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i sin granskning av lärosätenas kvalitetsarbete inkluderar lärosätenas implementering av detta examensmål.

I slutrapporten påpekas att Jämställdhetsmyndighetens uppdrag med att erbjuda utbildningsinsatser och kunskapsstöd därför behöver ses som ett mångårigt och omfattande stöd i lärosätenas arbetsprocess med att integrera examensmålet.

2.2. NATIONELLT CENTRUM FÖR KVINNOFRID – UPPSALA UNIVERSITET

Jämställdhetsmyndigheten ska genomföra uppdraget i samverkan med Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK). Under uppdragets första år (2018) åtog sig NCK att utveckla, planera och genomföra en pilotsatsning i form av en modellskapande kurs som erbjöds utbildningsansvariga vid programmen för fysioterapeutexamen, sjuksköterskeexamen, socionomexamen, juristexamen, läkarexamen och psykologexamen vid Uppsala universitet samt tandläkarexamen vid Karolinska institutet. Denna satsning resulterade i ett förslag från NCK om en högskolepedagogisk kurs bestående av en basmodul och fördjupningsmoduler. Under 2019 har NCK erbjudit basmodulen vid tre tillfällen. Alla program, förutom juristprogrammet, har varit representerade.

Utvärderingen visade att *“de flesta deltagarna var nöjda med kursens utformning och innehåll och ansåg sig ha nytta av den i sitt fortsatta arbete med att utforma kursmål i ämnet. Majoriteten av deltagarna uppgav att de eller deras institution behöver ytterligare kunskap för att kunna undervisa och examinera kunskapsmålet”*.²² Fördjupningsmodulen *“Att utbilda om våld”* med fokus på lärprocesser och didaktik kommer att finnas tillgänglig på en lärplattform. Därutöver har en fördjupningsmodul om att ställa frågan om våldsutsatthet utvecklats, denna utbildning planeras att genomföras som en temadag under 2020.

NCK föreslår att de under 2020 får möjlighet att inom ramen för uppdraget fortsätta erbjuda den högskolepedagogiska kursen. samt ta fram fler ämnesspecifika fördjupningsmoduler.

Med syfte att få vägledning för fortsatta satsningar har Jämställdhetsmyndigheten ställt frågor till kursdeltagarna om kursens placeringssort, om det är önskvärt med tvärprofessionella kurser samt om betydelsen av examination. Övervägande delen önskade tvärprofessionella kurser nära den egna verksamhetsorten.

I fritextfrågorna om det fanns någon fördel respektive nackdel med att kursen inte examinerades var det lika många som tyckte det var en fördel som de som tyckte det var en nackdel. Svaren pendlade mellan att *”Jag tror att fler vågar gå då”* till att *”En examination ställer högre krav på mig att läsa ännu lite mer och med en bra examination med tydliga instruktioner och med ett innehåll som gagnar mig i mitt fortsatta arbete kan jag få ut ännu mer av kursen.”*

---

²² Rapport om utbildningsinsatser och kunskapsstöd till universitet och högskolor i frågor som rör mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, sid 3, NCK 2019/21

2.3. ERSTA SKÖNDAL BRÄCKE HÖGSKOLA

Jämställdhetsmyndigheten har under året inlett ytterligare en samverkan, med Ersta Sköndal Bräcke högskola, med anledning av de resultat som framkommit i delredovisningen från Göteborgs universitets. Den kartläggning som gjorts av alla berörda institutioners utbildningsbehov visade på ett stort behov av utbildning om särskilt utsatta livsvillkor, framför allt om våld i HBTQ-personers nära relationer. Då Ersta Sköndal Bräcke högskola har lång erfarenhet av undervisning inom området inledde Jämställdhetsmyndigheten ett samarbete med dem under sommaren 2019 för att undersöka möjligheten att tillsammans med högskolan erbjuda en kurs med fokus på särskilt utsatta livssituationer. Högskolan har därefter under 2019 tagit fram och genomfört kursen *Att examinera och inkludera kunskap om särskilt utsatta livsvillkor inom examensmålet 'visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer* 3 hp. Tiden för att få kursen poänggivande samt annonsering var mycket kort. Men kursen kunde ändå genomföras för en mindre pilotgrupp i Göteborg under senhösten 2019.

I utvärderingen svarade samtliga kursdeltagare att det var mycket nöjda med kursen. De svarade också att undervisningsmoment, struktur och examinationsuppgifter hade fungerat väl. I kursens utformning ingår att kursdeltagarna förbereder sig inför den tredje och avslutande kursdagen genom att utforma en kursplan med lärandemål, vilket är en del av examinationen. Således har kursdeltagarna redan påbörjat arbetet med en kursplan som korrelerar med det nya examensmålet då de avslutar kursen.

De frågor av vägledande karaktär som Jämställdhetsmyndigheten ställt till kursdeltagarna visade att de flesta önskade att kurserna erbjuds tvärprofessionellt och att närhetsprincipen har betydelse för deras möjlighet att delta. På frågan om betydelsen av att kursen examinerades svarade samtliga att det hade stor betydelse. Fritextsvaren gällande frågan om fördelar eller nackdelar med att kursen examinerades angavs enbart fördelar, alltifrån *"Ja, många fördelar. Behöver läsa ordentligt. Mer trovärdigt!"* till *"Du får högskolepoäng vilket väger tyngre än ett diplom/intyg. Du tar kursen mer på allvar och tvingas lägga tid och engagemang beroende på kursuppgifternas utformning. Jag tycker att det var en användbar uppgift som jag har nytta av i mitt arbete."*

Ersta Sköndal Bräcke högskola har möjlighet att erbjuda kursen på olika orter i landet vi några tillfällen under 2020.

2.4. BARNAFRID – LINKÖPINGS UNIVERSITET

Barnafrid vid Linköpings universitet är en av de verksamheter som Jämställdhetsmyndigheten initialt bedömde som ytterst relevant för uppdraget och som en viktig aktör för genomförandet av uppdraget. Barnafrid har sedermera blivit inskrivna i det nya uppdraget som Jämställdhetsmyndigheten fick inom ramen för regleringsbrevet 2020. Jämställdhetsmyndigheten välkomnar detta och menar att det har stor betydelse att Barnafrid som nationellt kunskapscentrum om barns utsatthet är med i arbetet med uppdraget och den kunskapsutveckling som ligger framför.

Under hösten 2018 inleddes ett samarbete med Barnafrid för att inom uppdraget tillgodose behovet av utbildning om våld mot barn. Målgruppen är de utbildningsansvariga samt lärare som ska examinera kunskap om våld mot barn inom det nya examensmålet. Barnafrid har därefter utvecklat den poänggivande kursen *Att undervisa om våld mot barn i universitets- och högskolans utbildningar*, 3 hp.

Kursen syftar till att kursdeltagarna ska förvärva kunskap i teori och metod om barns våldsutsatthet. Utbildningen innehåller också pedagogiska moment om att lära ut om våld. Barnafrid planerar att under 2020 i samverkan med Jämställdhetsmyndigheten erbjuda kursen vid ett flertal tillfällen. Mot bakgrund av den delrapport om lärosätenas utbildningsbehov som Göteborgs universitet lämnade i juli 2019 och som visade på ett stort behov av utbildning i frågor rörande hedersrelaterat våld och förtryck och barns utsatthet för våld i familjen beslöt Jämställdhetsmyndigheten att ge stöd till den webbkurs om barn som far illa som Barnafrid redan planerade för. Jämställdhetsmyndigheten bedömer att webbkursen kommer att vara ett viktigt bidrag i arbetet med att höja kunskapen om barns utsatthet, inte minst barn som lever med våld. Lansering av webbkursen planeras till september 2020.

2.5. INHÄMTADE SYNPUNKTER FRÅN ANDRA MYNDIGHETER

Under ett möte hösten 2018 inhämtade Jämställdhetsmyndigheten synpunkter från Universitets- och högskolerådet (UHR), Socialstyrelsen, Barnafrid vid Linköpings universitet samt Länsstyrelsen Östergötland. Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och utredaren vid Göteborgs universitet deltog också vid mötet.

Synpunkter som framkom vid mötet och som haft betydelse för arbete med uppdraget är vikten av att barns utsatthet behandlas som ett eget ämne. Våldsprevention, hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för sexuella ändamål var andra områden som lyftes som viktiga inom satsningen.

Jämställdhetsmyndigheten har som ett resultat av mötet gett stöd till den webbutbildning som Barnafrid tagit fram med fokus på barns utsatthet samt uppdragit åt Barnafrid att utforma en högskolepedagogisk kurs om barn som lever med våld. Jämställdhetsmyndigheten har kontakt med lämpliga lärosäten och planerar utbildning om hedersrelaterat våld och förtryck och prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

UHR betonade vikten av att tydliggöra att det är ett regeringsuppdrag vid kontakt med lärosätena i syfte att få en så hög svarsfrekvens som möjligt vid kartläggningen av lärosätenas behov av stöd. Jämställdhetsmyndigheten bedömer att UHR:s rekommendation bidrog till att den enkät som gick ut till alla lärosäten fick en mycket hög svarsfrekvens, 78 procent, vilket kan bedömas vara ett väl tillförlitligt material.²³

2.6. INTERNATIONELL UTBLICK

Vad gäller våra grannländer, Danmark, Finland, Island och Norge, har det ingen annanstans gjorts en sådan genomgripande förändring som i Sverige, i och med beslutet om att införa examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

3. REFLEKTIONER OCH SLUTSATSER

Det nya examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer berör 27 lärosäten med sammanlagt 84 program över hela landet. Examensmålet började gälla den 1 juli 2018 (för tandhygienister den 1 januari 2019). Det innebär att de studenter som har påbörjat sina utbildningar sedan dess ska, inom ramen för sin utbildning, få kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Under decennier har professionen, akademien och civilsamhället påtalat, och utredningar slagit fast, behovet av kunskap om mäns våld mot kvinnor i utbildningar som leder till yrken där den professionella kan komma att möta våldsutsatta vuxna och barn. Den juridiskt bindande Istanbulkonventionen pekar tydligt ut staters ansvar för utbildning om mäns våld mot kvinnor. Kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har självklart en stor betydelse för att vuxna och barn som utsatts för våld får det stöd, skydd och behandling som de har rätt till. Införandet av det nya examensmålet kommer också på sikt leda till att mäns våld mot kvinnor blir respekterat som ett eget kompetensområde och forskningen inom området kommer därmed förhoppningsvis att stimuleras.

3.1. DET NYA EXAMENSMÅLET OM ATT VISA KUNSKAP OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR OCH VÅLD I NÄRA RELATIONER

Efter två års uppdragstid och med ett nära samarbete med Göteborgs universitet i arbetet med att kartlägga lärosätenas behov av stöd vid införandet av det nya examensmålet samt i samarbete med flera universitet i arbetet med att ta fram kurser kan Jämställdhetsmyndigheten konstatera att det finns ett stort behov av ett långsiktigt stöd.

3.1.1. Göteborgs universitets rapport om lärosätenas behov

GU:s rapport visar på olika resursbehov och kunskapsluckor inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Men den visar också på att lärosätena har egna resurser i form av utbildning och forskning inom området samt högskolepedagogiska utbildningar.

Rapporten visar att nästan samtliga lärosäten har undervisning inom examensmålet men att många har otillräcklig kunskap om vad som ingår i kompetensområdet mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. En övergripande tolkning är att förståelsen av det våldsområde som omfattas av examensmålet ännu inte fullt ut överensstämmer med de åtaganden Sverige förbundit sig till inom ramen för Istanbulkonventionen och Sveriges svar på denna genom ”Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor”, Agenda 2030 samt vad det innebär att barnkonventionen nu blivit lag och hur barn ska skyddas mot alla former av våld med hjälp av den.

Vidare visar rapporten på lärosätenas behov av ett digitalt stöd för att bättre kunna bedriva utbildning för berörda studenter.

En viktig reflektion i rapporten är att processen att ta sig an det nya examensmålet i sig innebär en egen kunskapsutveckling för utbildningsanordnare och lärare inom både kurs- och programdesign och området mäns våld mot kvinnor. För att utbildningsanordnare på sikt ska klara att utbilda studenter inom hela examensmålet behövs en kompetensutveckling för all involverad personal. Rapporten pekar också på nödvändigheten för lärarkollegierna att få denna kunskapsutveckling då de annars förväntas undervisa i ett examensmål de själva inte uppfyller.

I rapporten lyfts att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) i sin granskning av lärosätenas kvalitetsarbete även bör inkludera lärosätenas implementering av examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Rapporten påtalar också behovet av ett fortsatt nationellt stöd till lärosätena i arbetet med att implementera examensmålet och utveckla kunskapen inom området.

3.1.2. Kunskapsstöd

Jämställdhetsmyndigheten har uppdragit åt NCK, Barnafriad och Ersta Sköndal Bräcke högskola att ta fram och erbjuda utbildning för utbildningsansvariga och lärare vid aktuella lärosäten. NCK har utvecklat en högskolepedagogisk kurs med fokus på mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Kursens andra del om att utbilda om våld kommer att finnas på en lärplattform. Lärplattformen riktar sig enbart till deltagare på NCK:s högskolepedagogiska kurs.

Barnafriad har utvecklat en kurs om barns utsatthet och Ersta Sköndal Bräcke högskola har utvecklat en kurs om mäns våld mot kvinnor och särskilt utsatta livsvillkor. Kurserna som Barnafriad och Ersta Sköndal Bräcke högskola har utvecklat examineras och ger 3 hp.

De pekar båda på behovet av nationell spridning av insatserna. Särskilt Barnafrid med sitt uppdrag som nationellt kunskapscentrum har i samarbetet varit tydliga med att de vill och kan erbjuda kurser på olika utbildningsorter i landet. Samtal pågår om möjligheten att webbsända utbildningarna eller delar av dem.

De kurser som nu har utvecklats utgår från olika områden inom examensmålet. Dessa är mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer (NCK), mäns våld mot kvinnor och särskilt utsatta livsvillkor (Ersta Sköndal Bräcke högskola) och barns utsatthet (Barnafrid) Fokus för kurserna är grundläggande kunskap inom de olika inriktningarna samt hur området ska föras in i utbildningen och hur utbildningen kan utformas.

Fördjupande kurser inom hela området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer behöver därutöver utvecklas och erbjudas de lärare som ska utbilda studenterna.

I den delredovisning av uppdraget ”Utbildning för ökad kunskap” som Jämställdhetsmyndigheten lämnade i mars 2019²⁴ påpekade myndigheten att det på sikt skulle vara angeläget att fler utbildningar blir aktuella för examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I delrapporten påtalades behov för lärar- och förskollärarytbildningen samt polisutbildningen.

Jämställdhetsmyndigheten menar att det är än fler utbildningar som skulle kunna bli aktuella för examensmålet. Det gäller utbildningar där de studerande efter examen i sin yrkesutövning kommer att möta människor som kan vara utsatta för våld eller våldsutövare, som exempelvis alla lärarutbildningar, oavsett inriktning, arbetsterapeuter, teckenspråkstolkare, audionomer, dietister och logopedier. Det uppdrag om förbättrad upptäckt av våld²⁵ som Jämställdhetsmyndigheten genomför i samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Migrationsverket och Socialstyrelsen tydliggör att det är en mängd utbildningar som borde inkludera kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer i de grundläggande utbildningarna för att beredskap ska finnas för ökad upptäckt av våld.

3.1.3. Spridning av examensmålet internationellt

Jämställdhetsmyndigheten påtalade redan i den första delredovisningen av uppdraget att Sverige kan bli ett föregångsland då vi infört ett examensmål i relevanta grundutbildningar om mäns våld mot kvinnor på universitet och högskolor. I Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet påtalas parternas skyldighet att tillhandahålla utbildning på alla utbildningsnivåer inom kompetensområdet.

---

²⁴ Utbildning för ökad kunskap (2019:4)

²⁵ Uppdrag om ökad upptäckt av våld m.m. 2019 - 2021 (S2019/01517/JÄM)

Våra grannländer, Danmark, Finland, Island och Norge har inte genomfört en så genomgripande förändring som gjorts i Sverige med beslutet om att införa examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. I de flesta länder som myndigheten varit i kontakt med tolkas § 14 och 15 i Istanbulkonventionen främst som att utbildning och material ska erbjudas redan yrkesverksamma som kan komma att möta våldsutsatta vuxna och barn.

Jämställdhetsmyndigheten vill därför påtala den viktiga roll Sverige har att sprida kunskap om Sveriges hållning i frågan internationellt.

3.2. SLUTSATSER

Jämställdhetsmyndigheten kan efter två års uppdragstid konstatera att införandet av det nya examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer har tagits emot väl av aktuella lärosäten men att det behöver ses som ett långsiktigt arbete som kräver nationell samordning och stöd. Det finns anledning att lyfta några områden särskilt som pekar på att arbetet behöver utvecklas över tid.

Utveckla kursutbudet

Jämställdhetsmyndigheten kan konstatera att kunskapsstödet behöver utvecklas. Dels i den del där utbildningsansvariga får stöd för införandet av examensmålet, det vill säga i kurs- och programdesign i relation till examensmålet dels i fördjupad kunskap inom hela examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer för de lärare som ska undervisa.

Ett område där utbildning efterfrågas i GU:s rapport är hedersrelaterat våld och förtryck som inkluderar barn-, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har påbörjat ett samarbete med lämpligt lärosäte om att utveckla en sådan kurs med förhoppning om att kunna erbjuda den under 2020.

En reflektion som Jämställdhetsmyndigheten gör är att den kunskap som minst efterfrågas i GU:s rapport är det våld som flickor och kvinnor utsätts oproportionerligt mycket för utanför nära relation. Det gäller sexuella trakasserier, sexuellt våld utanför nära relationer, prostitution och människohandel för sexuella ändamål och kommersialisering och exploatering av kvinnokroppen i reklam, media och pornografi. Det tyder på en svag förståelse för hur sexuellt våld är sammanlänkat och en del av mäns våld mot kvinnor. Inom ramen för ett långsiktigt stöd bör detta uppmärksammas. Jämställdhetsmyndigheten har påbörjat ett samarbete med lämpligt lärosäte om att utveckla en kurs om prostitution och människohandel för sexuella ändamål med förhoppning om att kunna erbjuda denna under 2020.

Jämställdhetsmyndigheten vill även peka på att våldsprevention, maskulinitet och kopplingen till våld behöver ingå i kunskapsstödet och kommer under året att undersöka möjligheten till samarbete om detta med ett lämpligt lärosäte.

Kurser bör examineras

Jämställdhetsmyndigheten gör bedömningen att det är av betydelse att kurserna som erbjuds examineras, både avseende vad kursdeltagarna faktiskt får med sig men också för att det är viktigt att mäns våld mot kvinnor blir synliggjort som ett eget kompetensområde. Genom att erbjuda examinerande kurser tydliggörs kompetensområdets tyngd, det blir även tydligt då utbildningsansvariga och lärare meriterar sig genom högskolepoäng. Betydelsen av detta framkommer även tydligt i de utvärderingar som gjorts vid de genomförda kurserna.

Nationell spridning av kunskapsstöd

Eftersom det nya examensmålet berör 27 lärosäten och 84 program över hela landet ser Jämställdhetsmyndigheten det som helt avgörande att stöd ges nationellt och att flera utbildningsanordnare är involverade. Jämställdhetsmyndigheten har under uppdragstiden arbetat för att involvera lämpliga lärosäten där kunskap och forskning om de olika våldsområdena finns. Detta arbete fortgår.

Utveckla ett digitalt stöd

Jämställdhetsmyndigheten gör bedömningen att behovet av ett digitalt stöd för lärosäten är stort. En digital plattform skulle kunna tillhandahålla exempelvis material, filmer och förslag på kurslitteratur som stöd för de undervisande lärarna. Det skulle även kunna ge stöd i implementeringsarbetet av examensmålet. Ett sådant digitalt stöd kan med fördel utvecklas i samarbete med flera lärosäten. Självklara samverkanspartner är alla de lärosäten som redan är involverade i uppdraget. Jämställdhetsmyndigheten menar att en referensgrupp med utbildningsanordnare från olika delar av landet skulle vara viktig i arbetet med utformning och innehåll. Jämställdhetsmyndigheten kommer under året att undersöka förutsättningar för ett sådant digitalt stöd.

Använd lärosätenas egna resurser

GU:s rapport innehåller några rekommendationer som bygger på en stor lyhörddhet för den kunskap som finns om den egna verksamheten hos utbildningsanordnare och lärare som svarat på enkäten och deltagit i intervjustudien. En sammantagen analys av studiens resultat visar på att det redan finns olika resurser på flera aktuella lärosätena som skulle kunna bidra i arbetet. Dels finns det forskning och undervisning inom området, dels finns det behörighetsgivande högskolepedagogiska utbildningar. Jämställdhetsmyndigheten gör bedömningen att dessa resurser behöver tas i bruk i arbetet för att skapa hållbarhet samt för att öka möjligheten för lärosätena att leva upp till examensmålet inom rimlig tid.

Behovet av ett långsiktigt stöd

Jämställdhetsmyndigheten gör bedömningen att införandet av det nya examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer är komplext. För många utbildningsanordnare är området relativt nytt. Även om undervisning inom området redan ingår så omfattar denna sällan hela examensmålets innehåll. Ett kursutbud som omfattar hela området behöver utvecklas och erbjudas lärosätena. Ett digitalt stöd behöver utvecklas och hållas uppdaterat. GU:s rapport pekar därutöver ut behovet av att ett tvärprofessionellt nätverk initieras för berörda utbildningsanordnare. Syftet med ett sådant nätverk skulle vara att stärka den gemensamma kunskapsutvecklingen inom examensmålet. Jämställdhetsmyndigheten stöder den tanken och kommer att verka för att ett nätverk bildas.

I GU:s rapport framkommer att ledningsgrupper och lärare saknar kunskap om examensmålets bakgrund, syfte, innehåll och riktlinjer.

En del av Jämställdhetsmyndighetens uppfyllelse av uppdraget bör därmed vara att ytterligare informera utbildningsanordnarna om konventionerna och den nationella strategin och ge stöd till förståelsen av dessa då de bör vara vägledande för innehållet i examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Ett sådant arbete korrelerar även med det uppdrag som Jämställdhetsmyndigheten fick i regleringsbrev för 2020 om att verka för kännedom bland kommuner, regioner och berörda statliga myndigheter om Europarådets rekommendationer avseende Sveriges efterlevnad av Istanbulkonventionen 2019.²⁶

---

²⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2020 avseende Jämställdhetsmyndigheten A2019/02321/JÄM A2019/02286/SV (delvis)

Alla dessa insatser behöver dock fortsatt samordnas och kvalitetssäkras på nationell nivå med sikte på att skapa bästa möjliga förutsättningar för lärosätena att tillhandahålla undervisning av hög kvalitet inom området mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer.

Granska implementeringen

En granskning av lärosätenas kvalitetsarbete är något som Jämställdhetsmyndigheten menar skulle kunna få betydelse i arbetet med att implementera examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. GU:s rapport poängterar vikten av att UKÄ inkluderar lärosätenas implementering av detta examensmål i sin granskning av lärosätens kvalitetsarbete. Detta är även något som tydligt framgår i myndighetens övriga arbete med bland annat *Jämställdhet i myndighet (JiM)* och *Jämställdhet i högskola och universitet (JiHU)*.

Sprid kunskap om det nya examensmålet internationellt

Jämställdhetsmyndigheten menar att Sverige kan komma att spela en viktig roll som föregångsland i arbetet med att höja statusen på kompetensområdet mäns våld mot kvinnor även internationellt.

De nordiska länderna har en lång tradition av samverkan. Länderna har kommit olika långt inom olika områden inom mäns våld mot kvinnor. I denna samverkan kan Sverige bidra med sina erfarenheter vid införandet av examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Ett ökat samarbete bör leda till att kunskapsutvecklingen inom området stimuleras.

Ett ökat nordiskt samarbete kan i sin tur leda till att nordens länder kan bidra till ett stärkt arbete mot mäns våld mot kvinnor även i de övriga europeiska länderna.

4. BILAGA

Tabellen visar de lärosäten och utbildningar som berörs av det nya examensmålet om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer

Lärosäte	Läkare	Socionom	Sjuksköterska	Tandhygienist	Tandläkare	Jurist	Fysioterapeut	Psykolog
Blekinge Tekniska Högskola			x					
Ersta Sköndal Bräcke högskola		x	x					
Göteborgs universitet	x	x	x	x	x	x	x	x
Högskolan Dalarna		x	x	x				
Högskolan i Borås			x					
Högskolan i Gävle		x	x	x				
Högskolan i Halmstad			x	x				
Högskolan i Skövde			x					
Högskolan Kristianstad			x	x				
Högskolan Väst			x					
Karlstad universitet		x	x	x		x		x
Karolinska Institutet	x		x	x	x		x	x
Linköpings universitet	x	x	x				x	x
Linnéuniversitetet		x	x					x
Luleå tekniska universitet			x				x	
Lunds universitet	x	x	x			x	x	x
Malmö universitet		x	x	x	x			
Mittuniversitetet		x	x					x
Mälardalens högskola		x	x				x	
Röda Korsets Högskola			x					
Sophiahemmet Högskola			x					
Stiftelsen Högskolan i Jönköping		x	x	x				
Stockholms universitet		x				x		x
Södertörns högskola		x						
Umeå universitet	x	x	x	x	x	x	x	x
Uppsala universitet	x	x	x			x	x	x
Örebro universitet	x	x	x			x		x

Box 73, 424 22 Angered
Besöksadress: Angereds torg 9
Tel: 031-392 90 00
www.jamstalldhetsmyndigheten.se

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**